

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 7.

Чланови оснивачи и редовни чланови I. реда „Српске пчеларске задруге у Руми“ добивају лист бесплатно, иначе цена је листу на годињу 4 Круне или 5 динара.

Година
VI.

Пчеларски календар.

— ЂОРЂЕ КОЛАРОВИЋ —

7. Месец април.

Највећу су опасност наше пчеле прекужиле. У овоме месецу налазе пчеле на све издашњију а гдеде и богату нашу. Али зато нека пчелар не мисли, да су му пчеле ван сваке опасности, те да им његове помоћи више не треба. Напротив, овај месец са своје често превртљиве ћуди уме да упропасти силну пчелу. Вода, коју у ово доба пчеле јако требају, а које у кошници нема, стаје пчеле силних жртава ако у априлу заокуши рђаво време. Зато нека пчелар и у овом месецу настави оне послове које смо напоменули у месецу марту, а особито појење пчела у кошницама, када је рђаво време. Неверојетно је колико пчеле у пролеће троше воде! Тако н. пр. Прајз — који поји своје пчеле у кошницама — каже, да његова свака кошница потроши просечно у пролеће $10\frac{1}{2}$ литара воде. Но није ни чудо, јер када узмемо колику силну рђу пчеле у пролеће вуку у кошницу, појмљиво је да пчеле морају и много воде потрошити

док онолику рђу разблаже и створе од ње и меда zgodnu храну за уљеве¹

Сваки пчелар, који хоће да и у слабијој години има користи од својих пчела, мора настојати, да му народи што пре стану на снагу и да буду по снази мање више подједнаки; а до овога се долази, спекулативним прихрањивањем и изједначавањем својих кошница појачавањем на разне начине.

Спекулативним прихрањивањем почиње се обично у половини овога месеца. Спекулативно прихрањивање треба разликовати од прихрањивања из нужде. Из нужде се прихрањују кошнице да не поумиру од глади, а спекулативно се прихрањују најбоље кошнице, које имају меда, у намери да их до главне паше изројимо или бар подигнемо што већма на снагу, како би се могли што боље главном пашом користити. Јер, ко буде чекао да му кошнице тек на главној паши ојачају, тај ни у доброј години неће имати од свога рада знатније користи. Ко у пролеће има добре паше, или може ма и пренашањем доћи до боље паше, тај не мора своје пчеле спекулативно прихрањивати. Где пак нема добре паше, рецимо до багрене или лепе, па можда и до старачца; ту се морају пчеле спекулативним прихрањивањем натерати, да до главне паше што већма ојачају, а ако главна паша пада у јунију или јулију — као што то и у Хановеранској бива — да се кошнице до главне паше и изроје, како би се пчелар удвострученим или утрострученим бројем кошница, могао што већма користити главном пашом. Зато, чије кошнице изађу из зиме са доста заклопљена меда, нека га полагао у овом месецу отклаиа дрљачом. То је најлакши начин спекулативног прихрањивања; тиме прво друштва јачају, а друго врло корисно се употреби сувишан мед, који ако пчелар не би пазио, могао би за другу зиму остати, ушећерити се, те пчелама од штете у место од користи бити.

Када се хоће да спекулативно прихрањује, почне се давати 3—4 пута сваки трећи дан по 2—3 кашике меда неразблажена водом; за тим, једно 4—5 пута сваки други дан пред вече, а после тога свако вече по оброк меда. Овај посао траје 4—6 недеља док не падну први ројеви.² Када кошница пусти први рој, престаје прихрањивање. Мед се у почетку даје без воде, а касније се разблажује водом. Са јачањем народа у кошници бивају и обрасци све већи. Прихрањивати се може како процеђеним медом исто тако и измуљаним. За спекулативно прихрањивање особито препоручују мед од јелде. Личебуржани прихрањују у почетку новим медом т. ј. од последње бербе, а што даље све старијим, јер овај све већма распаљује матицу и народ на раз-

¹ Осим за храњење уљева, треба пчелама много рђе за продуковање воска. — Ђ. К.

² Прихрањивање се не прекида ни за рђава времена, само се тада у мед додаје више воде. — Ђ. К.

множавање. Спекулативно прихрањивање добро се исплаћује али је и тежак посао, кога мора сваки пчелар добро испећи и уде-сити према приликама свога краја.

Ако се друштво толико рашири, да покрије и последни сат, тада треба по мало додавати залишна пчелињег саћа; немали се тога, треба додавати вештачко саће. Ово саће треба уметати између два сата са леглом, јер ће га тада пчеле најбрже изградити, али и при том послу треба пазити, да над леглом нема незаклопљена меда, јер у том случају пчеле ће изградити вештачки сат докле је легло; а где је незаклопљен мед, остаће вештачки сат неизграђен, јер ће пчеле ћелице с медом продужити, те ће суседно саће бити горе много дебље, а вештачки сат неизграђен, јер ће пчеле ћелице с медом продужити, те ће суседно саће бити горе много дебље, а вештачки сат опет сувише танак, биће дакле саће неправилно, што пчелар не сме допустити јер ће му то сметати у послу.

Ако је саће делимиче ишарано трутовским ћелицама, ваља га крпити т. ј. трутовске ћелице исећи а на место тога уметати парче пчелињег или вештачкога саћа. — Трутовско саће не треба до последње ћелице избацити из кошнице, јер се то противи природи пчелињој пошто су и трутови део пчелињег организма.

У овом месецу треба појачавањем изједначавати кошнице. Изједначавањем ради пчелар на томе, да му се ројидба не отеже у недоглед. — Који пчелар има у свима кошницама младе, плодне и здраве матице, тај не ће имати са изједначавањем кошница много посла; међу тим онај пчелар који не води рачуна о матицама, тај ће непрестано имати посла са изједначавањем па ипак му не ће nigda задуго све кошнице бити као што треба јаке, него ће неке јачати а неке слабити према каквоћи матице. Матице су дакле знатни помагачи пчелару приликом изједначавања кошница. За то у кошници, која ма да смо је и појачали не може да стане на снагу треба матицу заменити другом, која ће своју задаћу боље испуњавати. — Слабице се појачавају додавањем или живих пчела, или поклопљена легла, или пчела и легла заједно. У оној кошници коју хоћемо да појачамо живим пчелама ваља матицу за један дан затворити у кавез, да не би од доданих пчела била убијена, а исто тако ваља пазити, да на оквиру кога преносимо са леглом и живим пчелама не бисмо пренели и матицу, јер ова би за извесно пропала, а тиме кошница из које смо пчеле преносили обезматичена. Даље треба пазити, да не бисмо појачавајући једну, ослабили другу кошницу. — Плетаре се појачавају, ако под јаку кошницу подметнемо, пред вече тањир намазан медом, па када се на њега накупи доста пчела, пренесемо га под слабицу коју хоћемо да појачамо. Да би слабицу појачали, морамо овај посао више пута понављати, док не видимо да слабица има доста друштва, јер од пренетих на тањир пчела, младе остају у слабици а старе се враћају на траг

у своју кошницу. И при овом начину појачавања морамо назити да не би смо јаку кошницу тиме ослабили, за то треба тањир подметати сваки пут под другу јаку кошницу. — Плетаре изједначују и искуцавањем т. ј. ако пчеле искуцкамо из једне јаке и једне слабе кошнице, па пчеле из јаке кошнице стресемо у слабу, а оне из слабе у јаку кошницу, дакле ако им променемо кошнице а друштва метнемо свако на своје место. Морам напоменути, да се ово не сме чинити са једном врло јаком а другом врло слабом кошницом. Осим тога, кошницу у коју смо стресли слабо друштво треба утопљавати, да силно легло које нису кадре пчеле покрити не би озебло. За рђава времена не треба овај посао предузимати. — Слабице се могу појачати и премештајем јаке и слабе кошнице, но почетнику се не може овај начин препоручити, јер захтева више искуства и опрезности. Премештај у невреме, може да доведе у опасност матице а и да изазове туђице. — Плетаре се могу појачати т. ј. изједначити и приликом пренашања тако, као прво изнесемо јаке плетаре, а кроз који дан слабије, па ове слабије метнемо на место јаких, а јаке преместимо на друго место. Ово се не сме радити у време мршаве паше, да не бисмо изазвали туђице.

У овом се месецу ради на запаћавању залишних матица. Залишне матице могу се на разне начине запаћавати. Неки пчелари направе малу ројчад, даду им 1 сат с медом, 1 са пчелињим јајима или јако младим леглом, 1 са заклопљеним леглом и 1 празан сат те оставе да пчеле изведу себи матицу. Пошто једно ројче изведе новише матичњака, то неки пчелари све матичњаке посеку а само један оставе. Неки те матичњаке униште, а неки их поделе другим ројчадима. Но пошто малено друштво ма било оно и од младих пчела не може отхранити овако крепке матице, као јако друштво; то је много боље, изабрати једну од нај јачих и највреднијих кошница, па је обезматичити.³ Све отворено легло треба повадити па заменити заклопљеним леглом, а уз то јој додати један оквир са пчелињим јајима. Да би што боље извеле пчеле матичњаке, треба тај сат са јајима подрезати. Овако јако друштво извешће и отхранити врло снажне матице. Када матичњаци буду затворени, пчелар ће их пажљиво са мало саћа изрезати и поделити ројчадма. На овај начин ће пчелар доћи до матица од којих не треба бољих пожелети; јер су излежене из јаја од најбољих матица, а уз то отхрањене у врло снажној кошници, те као уљеви пливале у изобиљу млеча. Дакле приљком извађања залишних матица, мора пчелар назити не само на то, из какових ће јаја извести матице, него и на то, какве и колико ће пчела те матице хранити и неговати, јер слабо друштво ма и од младих пчела никада не може тако издашно продуковати млеч, као јако друштво. — Премда је запаћање

³ Ако је матица млада не треба је убити, него са шаком пчела резервисати у какву малу кошницу. — Ђ. К.

залишних матица од користи за свакога пчелара, јер таки пчелар не само што не кубури, када му где год матица изда, него тиме уједно оплемењује своје пчеле, — ипак није сасвим потребно за пчелара који држи поред ђерзонака и плетаре, јер у плетарима може у по зиме као и у по лета имати залишних матица. За тај посао остављају се слабији ројеви. — Ко хоће да има преко лета залишних матица, може — као што раде Линсбуржани — неколико младих матица затворити у кавешчиће (сваку за себе) па прикопчати у коју јаку кошницу, која је пустила првенца и која се још роји, да их пчеле прихрањују. Кад је та кошница стекла већ оплођену матицу, младе матице у кавешчићима изваде се и прикопчају у другу кошницу, која је пустила првенца и т. д. На тај начин може имати пчелар младих матица, које га ништа не коштају.

У овоме месецу почињу пчеле водити саће, за то им треба додавати оквире са почецима од пчелињег саћа. Што су почеци већи, тим је пчелар сигурнији да не ће пчела саће укртити. Да би пчеле радије водиле саће, умећу пчелари почетке срцаста облика, а уз то их на крајевима истање тако, да што већма личе почецима, које саме пчеле изведу. Ако су почеци повећи, треба назити да ћелице стоје овако као што стоје у кошници т. ј. да гледају горе. Почечи се улепљују воском или арапском гумом, а има их који улепљују и тестом. Ко нема пчелињег саћа, може на горњој летвици оквира направити пругу од воска, да би тиме показао пчелама пут, којим да воде саће. Овакове пруге врло лепо и правилно испадну ако се ради овако: узме се једно право дрвце на 4 ћошка дуго колико је оквир широк, а дебело толико да хвата нешто мање од половине ширине оне летвице, од које је оквир направљен. Сада се узме то дрвце — које изгледа као они правачници (ленири) на 4 ћошка — замочи се у воду, па се метне изнутра на горњу страну оквира. Ово дрвце (правачник) правиће са летвицом оквира под правим кутом олук. За тим се узме врела воска па се кашиком сипа у тај олучић. Оквир треба држати косо а уз то тако нагнути, да восак тече више поред поквашеног дрвцета, него по оквиру. Када смо готови, дрвце ћемо из оквира извадити, јер ће се восак одмах од овога мокрога дрвцета одљуснути, међутим ће се чврсто држати за оквир, кога нисмо поквасили. На тај начин ћемо за кратко време моћи многе оквире снабдети лепим и правилним трачицама од воска, а уз то се много уштеђује на воску, којим се забрља цео оквир када се без овога дрвцета ради.

Пчеле ће у почетку водити пчелиње саће на доданим им почецима, но кад се стану спремати за ројидбу, почеће градити трутовско саће. Када ово пчелар опази, престаће са додавањем почетака, па ће додавати оквире испуњене вештачким саћем. За то најкашње почетком овога месеца треба лити вештачко саће.

При том послу треба запамтити ово: 1.) Поред Ричева стиска (пресе) мора се при руди имати: лонац у коме се восак топи, — кашика којом се восак граби и у стисак сипа, — суд са материјом за мазање стиска, — туп нож за обрезивање крајака са вештачкога саћа, — мокра дебела крпа која се на сто а под стисак простире, -- и један повећи суд са хладном водом у коме се стисак расхлади, када се јако угреје. — 2.) Восак од кога хоћемо да лијемо саће, мора бити чист претоцњен. Да саће буде што чистије, многи међу у лонац где се восак топи мало ситанце те из овога восак грабе, тиме се долази до чиста и правилна саћа, јер у сито не може да уђе труње, нити парчад још нерастопљена воска. — 3.) Сто на коме ће се радити, мора стајати сасвим водоравна. — 4.) Ватра и суд са врелим воском мора нам бити с десне стране, јер левом се руком стисак отвара, а десном се восак у стисак сасне морају се обе плоче стиска добро поквасити већ спремљеном смесом од 3 дела (кашике) шпиритуса, 2 дела воде и 1 дела меда. Шпиритус може сасвим добро и ракија заменити. — Ову смесу треба у стисак сасути, стисак затворити да се доња и горња плоча добро поквасе, за тим опет стисак отворити, а смесу натраг у њезин суд изручити. Ово је брже, него стисак четком мазати. 6.) Восак од кога се лије саће не сме бити ни хладан, ни тако врео да се запени: најбољи је када провире. Зато се мора суд са воском по потреби измицати или примицати на ватру. — 7.) Кад се восак у стисак успе, одмах се стисак претисне, затим се тако затворен нагне над лонац у коме је восак да сувишан восак из стиска испури; затим се лагано подигне горња плоча а са овом и готов вештачки саж. Крајци се одмах обрежу тупим ножем и баце у лонац да се топе. Када је више листова саћа готово, могу се одмах обрезати и удесити према величини оквира, те крајке одмах топити. Саће ће у почетку испадати мало крње и подебело, но за кратко време вежбањем дотераће пчелар, да ће уживати у лепом и правилном саћу. — Нека је овде напоменути да је австријски пчелар Алфонзо измислио ново вештачко саће, које се од овога кога ми Ричеовом справом добивамо разликује се у томе, што почеци ћелица нису равни него искривудани и зупчasti. Алфонзо каже да овако вештачко саће већма одговара природним почецима које саме пчеле граде, те с тога да пчеле радије ово његово вештачко саће примају и изграђују, него ово кога ми Ричеовом справом правимо. Премда се је пчеларска штампа повољно изразила о овом новом саћу, ја држим да не ће бити у томе велика добитка. Справе за Алфонзово саће прави осим других и Риче у Бибераху.

За уметање вештачкога саћа у оквиру, мора се имати даска толико велика, да улази у оквир, а дебела хвата мало мање од половине дебљине оквира тако, да када урежемо вештачки сат

и на ту даску положимо, да сат дође баш у средину оквира. Вештачки сат нека је широк колико и оквир, али за 1 цм. краћи. Вештачки сат се утврђује или лименим копчама или врелим воском. Да се сат боље држи, добро је у восак којим вешт сат заливамо, пошати мало калафоније.

Наће ли се у овом месецу који јак безматок, може му се додати из друге кошнице један оквир са пчелињим јајима, да себи изведе матицу. За оплођавање матице не треба се бринуту, јер у овом месецу већ има у кошницама трутова. Ако опазимо, да је која плетара безматок може јој се помоћи ако јој изменимо кошницу са једним јаким и здравим народом који већ има заложене трутове т. ј. једну и другу кошницу искуцкамо, па безматок преместимо у кошницу јакога народа, а јаки народ у кошницу безматка. Безматок пошто ће наћи у новој кошници много млада легла и јаја, извешће себи матицу, која ће се на брзо оплодити, те ће од њега постати јака и добра кошница; а јаки народ, пошто има своју матицу на брзо ће стати на снагу, јер ће матица у новој кошници добити много простора да размножава друштво. При овом послу сваки народ остаје на своме месту.

У овом се месецу подрезују плетаре. Подрезивати треба саће, које је сасвим до земље, плесниво и од мишева искварено. — Пчелари који рационално пчеларе са плетарама, исецају трутовско саће, а на место тога умећу залишно пчелиње или вештачко саће. Ово се ради овако: трутовски се сат исече, а на место његово уреже се исте величине и облика пчелињи или вештачки сат, намести га се у кошницу и утврди малим подупирачима, да се не нагне ни на једну ни на другу страну. Кошница се преко ноћ унесе у топлу собу, повеже да се пчеле не разлећу и остави да стоји на батаку. До јутра буде уметнути сат утврђен, подупирачи се оваде и кошница однесе на место у пчелињак.

Ко хоће, може сада пресељавати пчеле из плетара у ђерзонке. Пчеле се прво искуцкају у празну плетару, а за тим се саће из плетаре води и заједно са леглом и медом урезује у оквире. Ако је саће тачно урезано не мора га се ничим утврђивати, а ако је нужно може се увезати у накрст памуком или још боље са четири чиоде, које кроз леву и десну страну оквира тако прободемо, да ударају у средину (презид) уметнутога сата. Пошто је ово за почетника потежи посао, то је боље пустити плетаре да се роје, па ројеве стресати у ђерзонке.

Почетком овога месеца најбоље је куповати кошнице, јер сада може и почетник познати, која је кошница добра а која није. Сада су до душе кошнице скупље, а мање их је и за продају него у јесен, али је пчелар сигурнији и мање меће на коцку, него кад у јесен купује. Знаци да је кошница добра ово су: 1.) Ако је друштво јако, те пчеле весело излећу и долећу са

шареним гаћицама. 2.) Ако саће није јако црно а уз то доста дугачко, те ако нема много трутовскога саћа. 3.) Ако сузбијемо пчеле лимом, а саће мало раширимо, па видимо правилно пчелиње легло. 4.) Ако је кошница под руком довољно тешка.

За хладних и ветровитих дана наћи ћемо силну озеблу пчелу по пчелињаку; такве пчеле треба марљиво купити у избушену кутију, у соби одгрејати па додати ма којој кошници. Ако осване леп дан, треба кутију однети па оставити на пригревици у пчелињаку, да се пчеле разиђу по својим кошницама. Кошнице особито које су слабе, не треба још растопљавати.

Пошто ће у мају бити других послова, то треба већ сада спремати кошнице и све потребито за ројдбу.

Матица је душа кошнице.

Мело инсеката састоји се из главе, нагрудника и стражњег трупа. У целој овој класи не постаје из јајета одмах савршен инсекат, него из јајета развије се ларва, из ларве нимфа, па тек из нимфе постаје савршен инсекат. У класу инсеката спада и наша пчела, а у ред именоопера. Обележје је именоопера што имају четири кожаста крила. Инсекти су који спадају у ред именоопера разноврсни по величини тела, а разликују се и у начину расплођавања. По облику ако се и разликују, то ипак имају нешто заједничког, као што је склоп од четири кожаста крила, што је битно обележје врсте у коју спадају, и да мужаци постају из неоплођеног јајета. Славни научник Сиболдо дошао је вредним испитивањем до научног убеђења да и женка од оса (зоље) кад јој се спречи оплођавање, ипак носи јаја из којих се изнимно само мужаци развијају.

Али поред све сличности видимо опет највећу разноликост између осева и наше пчеле, разликују се у начину презимљавања и оснивања нових колонија. Код стршљенова и осева презими плодна женка сама у полумртвилу на најљућој зими, а чим је топло пролеће пробуди, оснива она себи нову колонију изабравши пре тога згодно место. Сама почиње градити прве ћелице, легло сама прихрањује и греје. А како је код пчеле?

Пчела радилица, матица и трут не могу једно без

другог у природи живети. Бог као премудри творац неба и земље одредио је да пчела, матица и трут у заједници живе, и да један организам сачињавају. Матица мора бити у свако доба године опкољена пчелама, лети више а зими мање, зими мора бити толико пчела да могу произвести нужну топлоту за презимовање; у свако доба године пчеле хране матицу и од сваког непријатељског насртаја јуначки бране. Радилце морају градити ћелице, ново, младо легло хранити и грејати, јер матица на све то није створена, њено је одређење у кошници расплођавање и ништа више. Зато она и јесте матица — мати и душа кошнице, она леже оплођена јаја из којих се развијају радилце и неоплођена из којих трутово постају. У коликој је мери матица плодна стоји до умножавања легла, а до легла стоји какова ће нам кошница бити слаба или јака, а до друштва, добре паше и рационалног расумевања целарења стоји колико ћемо меда добити.

Кошница, која је по броју пчела у средњу руку јака, за кратко време постаће у пуној мери снажна, ако има добро оплођену младу матицу; а напротив најјача кошница са старом матицом, која се већ излегла, постаће слабицом, ако јој младом младицом брзо у помоћ не притекнемо. Главно правило за сваког пчелара је да пази на матице у пчелињаку своме, да о њима тачно рачуна води колико су старе, то је дијаманско правило на које умни пчелар увек мислити мора. У зиму не смеју ући пчеле са старом изрганом матицом. Умни пчелари одредили су век матици у кошници, искуством је доказано, да за време од три године може матица увек добро послужити у расплођавању, без бојазни, да ће нам од старости угинути.

Па баш зато што је матица душа кошнице и што је она једина, у кошници, а и што сам се уверио да до докре матице стоји напредак у размножавању друштва, као и сама материјална добит, изабрао сам да пишем онима пчеларима, који су толико пуга читали у Срп. Пчелару, шта нам вреди добра матица, па ипак у својем пчелињаку немају ни данас још ни једног словца забележеног, колико је која матица у кошници стара.

Да ће се таква небрига љуто осветити свакоме ономе пчелару, који толико мало труда и воље полаже око вредних пчела, то мислим да није потребно доказивати.

Кад је реч о души кошнице, још ћу споменути како треба занављати кошнице младим матицама. Знам да је сваки, који од дуже времена пчелари, имао доста бриге и кубуре, када у своје пчелињаку изгуби матицу у невреме. А како не би имао бриге, кад зна да је матица једина у кошници и да без ње друштво пропасти мора. На баш када се деси случај, да се матица изгуби или преињечи у доста повољно време, кад задоста и трутова има, ипак има труда пчелар док однегује матицу. Кад смо матицу потпуно однеговали, тек онда морамо добро посматрати новину како ће се оплодити, хоће ли се срећно своје друштву повратити, или да није може бити доспела каквих спољашњих недостатака. Па када се о свему уверимо да је нова матица потпуно добра и без икакве мане, онда можемо бити спокојни и срећни, јер смо у кошницу *нову душу* унели, која ће за три године бујним размножавањем послужити друштву на велику славу а пчелару на радост.

Како ћемо заменити стару матицу младом оплођеном? Могли бисмо рећи, ухватићемо стару матицу па ћемо је убити, а на њено место додаћемо младу оплођену. Но да бисмо посао извели онако, како и сами желимо, морамо пре свега знати време када ћемо такову операцију извести. Када хоћемо да замењујемо старе младим матицама, морамо бирати време када су нам на пчелињаку друге кошнице врло јаке и када има залежених и скоро затворених матичњака, то нам све треба да можемо операцију извести онако, како желимо. Кад се уверимо колико имамо старих матица да избацимо, одредићемо дан, када ћемо посао почети, па ћемо пре свега похватати старе матице из свију кошница што желимо да их зановимо младим, па ћемо их поубијати и тиме смо кошнице у којима су старе матице обезматичили. Да не би смо морали дуго матицу тражити у кошници, јер су у то доба легла пуне и кошнице јаке, то треба пре један дан у вече додати у средину кошнице

по један оквир са празним пчелињим или трutowским саћем па ћемо сутра дан одмах матицу наћи на том с празним саћем доданом оквиру.

Кад смо обезматичили кошнице можемо одмах додати готове матичњаке, а бираћемо што зрелије да могу из њих матице што пре изаћи. Да не бисмо у опасност довели додане матичњаке, добро је оставити обезматичене кошнице барем три дана да безмаци буду. Тиме смо постигли то, што су пчеле за то време осетиле да немају матице своје. Четврти дан можемо додати матичњаке, пчеле ће матичњак примити и чувати матицу, док из матичњака не изађе.

(Свршиће се.)

Велики конгрес руских пчелара.¹

Прошле године од 4—10. Новембра одржан је у Петрограду IV-ти велики конгрес свих руских пчелара. На отварање конгреса, у недељу 4. Новембра, у 2 сата по подне, у сали економског музеја сакупила се многобројна публика, међу којом беше особито много свештеника и државних чиновника, економа из разних крајева Русије. У два сата одслужен је молебан, а пре њега катихета 7-ме петроградске гимназије, протојереј Г. В. Чельцов држао је говор, у ком је присутњима напоменио, да овај конгрес пада у дан десетогодишњице Руског Пчеларског Друштва, које се кроз то доба много трудило око развика пчеларства у Русији, те моли сакупљене, да захвале Богу на помоћи у досадањем раду и умоле Га да им и од сад буде на помоћи својом добротом и милошћу, како за успешно решавање питања, која ће имати конгрес да решава, тако и за даљи плоносни рад Друштва.

Сам конгрес отворио је лепим говором министар за пољску привреду и државних добара А. С. Јермолов, који је и сам пчелар. Одмах на почетку говора констатује факат, да пчеларство у последње време назадује, а особито од времена, како се почеше шуме сећи, поља разоравати и беркови крчити. Последница тога јесте и застој трговине са предметима пчеларске економије. Крајем XVIII. века руско пчеларство било је у цуном жеку, а од то доба тако систематски опада, да је Русија данас принуђена уважати мед и восак из других земаља. Да пчелар-

¹ Извештај о овоме конгресу примили смо од два своја пријатеља г. г. свештеника: Радослава М. Грујића из Земуна и Драгутина Драгојевића из Нерадина. Ми доносимо извештај г. Р. Грујића јер нам га је раније послао, у који смо унели један додатак из извештаја г. Драгојевића. Хвала им обојници!

ство добије опет своју вредност, мора се прихватити рационалне пчеларске економије т. ј. прихватити се новог метода и новијих справа. При томе је обратио особиту пажњу слушаоца на то, да пољска привреда без пчеларства не може напредовати; усеви неких, особито драгоцених трава, не дају жетве тамо, где нема пчела. Што у неким крајевима, особито у последње време, јеља слабо роди, узрок је што нема пчела. Да пчеларство добије пређашњи свој значај, није доста само употреба нових усавршених справа, него је потребно задобити народ за пчеларство, упознати будуће пчеларе како се ради са кошницама, како се лече поједине пчелиње болести и т. д. Покрај нерационалног пчеларења, покрај климатских захтева, покрај јевтиног шећера, најљућег непријатеља меду и пчеларству, има још један узрок, који не да, да се та корисна грана економије потпуно развија. Тај узрок је фалсификовани мед и восак, вештачки препарирани од јевтиних примеса. То је зло, које треба уништити. Моли зато чланове конгреса и све пријатеље пчеларења, да би заједничким силама припомогли влади, како би се што пре томе на пут стало. А од своје стране обећава, да ће, колико год узможе помоћи отворењу њихових предлога.

Програм конгреса био је врло опширан, али је ипак с највећом пажњом и да боље не може бити изведен. Ми ћемо изнети само главније и по нас интересантније податке и са тога конгреса.

Пре свега конгрес је обратио пажњу на завођење пчеларских предавања, којима би се неуки, а вољни пчеларењу, теоретички и практички у истом научили. Са том сврхом поднео је своје мишљење пчелар Зноско-Боровски, који полазећи са становишта, да таква предавања могу имати праву вредност само тада, ако буду приступачна сељанима, — предлаже, да се увађање тих предавања повери сеоским учитељима. „Сеоски учитељи, вели он, у последње време особито се интересују пчеларством, уз то они врло добро познају сељане, као и сељани њих, те су ето то већ увети, који силно иду у прилог остварењу горње мисли.“ Ну наравно, да треба спремати и саме учитеље за тај посао. Тај би задак могли узети раденици помесних пчеларских друштава² увађајући привремене курсове за учитеље — по окружним градовима и селима. За тим би требало помоћи учитељима давши им ерестава за подизање пчелињака, а уз то би добро било и извесну награду дати учитељима, како би се чим више на рад подстицали. Ти расходи не би били велики, а за кратко време могли би се постићи знатни успеси.

Да уопће пчеларство може знатно заинтересовати руске сељаке јасно се види из реферата Мочалнина о раду Московског Друштва Аклиматизације животиња и биљака, те из реферата представника Тулског пчеларског Друштва — о сталној пче-

² Ових у Русији има врло много.

ларској изложби у Тули. На недељна предавања на узорном пчелињаку Московског друштва слегне се до неколико стотина раденика приватних и фабричких, који с најживљом пажњом прате предавања из пчеларства. Пчеларску изложбу у Тули посећују многи сељани из околине по неколико пута, да би се потанко упознали са савременим начином пчеларења те тако дознали шта им треба код својих кућа на пчелињацима радити. — Изложба ова и јавна предавања имају у Русији тим више значаја, што тамо, по укорењеној предрасуди, искуснији и вештији сеоски пчелари нипошто не ће, ни у чему помоћи почетнику, држећи у најстрожијој тајности позната им правила доброг пчеларења.

О пчеларским школама и предавањима у опће било је много разних мишљења, те је стога изабрана комисија, која је имала то питање претрести и донети закључак. Она је то под председништвом П. Н. Јелагина и учинила, те је изјавила, да је дошла до закључка, да је безуветно потребно подизати што више нижих сеоских економских школа, у којима би главни предмет било пчеларство, а узредни: вртларство, воћарство, баштованство, виноградарство и свиларство — с обзиром на климатичке и месне увете.

Читани су реферати о пчеларењу по разним губернијама. Ну врло велики интерес на конгресу покренуло питање а начиница фалсификације меда и воска, о средствима за распознавање фалсификованих продуката и о мерама како да се ако не униште, а оно барем умање те фалсификације.

Професор московскога универзитета Каблуков прочитао је читаво предавање о разним облицима фалсификације, у главном меда, и показао неке начине помоћу којих се могу распознавати кварени продукти. По његовим речима кимијски састав меда до данас наука још није тачно одредила. У састав чистог меда улази скоро половина грожданог шећера. (35—55%), четврти део воде (20—27%) и једна четвртина (21—37%) медног шећера. Осим тога у меду има извесна количина разних ароматичких ствари, те беланчевине и минералних састојака. У пређашња времена фалсификовани мед састојао је из разних врста шећера, прерађеног помоћу кисељакове киселине. Касије су почели доважати из Америке мед од кукурузног шећера прерађеног помоћу других јефтиних продуката. Пре неколико година један од асистената професора Каблукова купио је у Москви, на Грибној пијаци, тамо уз велики пост продаваног, меда разне врсте, плативши од 20—45 копејака (22—50 новч.) за фунту, у намери да изведе научну анализу. После изведене анализе тих разних врста меда, није нашао ни једну врсту у чистом, натуралном стању. Било је ту меда са кромпирним брашном, чистим медом, с кредом, песком струготинама, камичцима, те са ситно измрвљеним пчелама „ради аромата.“ Да би успешније обмањивали купце, додали су на фунту смесе по кашику чиста мирисава меда,

Из извештаја самарске губернијске земаљске управе види се, да у Јерославу, Ростову на Дону, Уфи, Воронежу, Самару и др. градовима фабрикује се преко 4 хиљаде пуда³ вештачког меда. У воронешким радионицама за прављење вештачког меда прерађује се чисти мед који прерађен добива црвенкасту боју, ради које опет, да природније изгледа, на површину међу, делиће крила, и ногâ од мува, пчела и др. инсеката. „Фабриканти“ вештачкога меда особито чувају тајне своје вештине; при улазу из дућана у лабораторију — суседну са дућаном собу, — често се ввди натпис: „улаз забрањен.“ Смеса кашике меда са разним продуктима стаје фабриканта врло јестино — од 1 рубље (2 К 60 фил.) до 1 руб. 50 коп. за пуд, а при продавању на фунте добива фабрикант од 2 до 5 рубаља за пуд. Вешто изведену фалсификацију меда врло је лако увидети; треба само у апотеци узети клор-борија или Амонијакова спирита и помешати с медом у нарочитој стакленој посуди. Професор Коблуков, имајући све препарате и елементе за кемијска сједињења на столу у сали економског музеја, где је и читао своје поменуто предавање, производио је и показивао је начине, како се може доказати фалсификација меда. Исти професор предложио је, да се забрани фалсификовани мед називати: „фабрикованим медом,“ као што то раде разни фабриканти, већ нека му се да какав други назив. Конгрес је тај предлог усвојио, а предлог пчелара Вериго, да се члановима пчеларских друштава призна право, по коме се могу обраћати полицији с потраживањем, да уништи такове фалсификате и кривце на одговорност позове — није конгрес примио.

Из реферата Черфранова о статистици пчелињих продуката дозвољамо у цифрама каквово је опће стање пчеларства у Русији. Черфранов у свом реферату поделио је све пчеларење на рејоне. Као опће правило примећује се, да што је јужније, тим се већма повишује број пчелињака, а и количина меда и воска, коју издаје свака поједина кошница. У северним губернијама има 4500 кошница, у литавско-белоруским — 943000, у приуралским — 563000, у централним — 348000, у црноморским — 1200000. За тим у Царству Пољском има око 116000 кошница, на Кавказу око 860000, а у Сибиру око 494000; у средњо-азијатским земљама, што су под руском управом, пчеларство је незнатно, те има свега 25000 кошница. — У целој Русији има свега око 5600000 кошница. Искуство је показало, да савршене кошнице са рамовима дају за $4\frac{1}{2}$ —5 пута више продуката, него дубенице.⁴ У Русији се добије меда око 1635000 пуда, а у вредности од 80000000 рубаља при колебању цене од 3 руб. 60 коп. до 10 руб. за пуд. Доходак, који даје пчелињи мед, у средњем размеру износи око 1 руб. 70 коп. по кошници, што

³ Пуд = 16·38 klgr.

⁴ Ових по Русији има много.

чини 34 процента, на уложени капитал, — доходак такав, кога не даје никаква друга економска грана. Сав мед, што се у Русији добива, обично се употреби на домаће потребе; тако напр. у фабричне заводе, за прављење разног пића од меда, прода се 25000 пуда меда, а по кућама на иста пића оде преко 60000 пуда. — Ну са воском у Русији ствар стоји врло рђаво. Из иноземства уважа се у Русију 38000 пуда воска у вредности 400000 рубаља и 225000 пуда парафина у вредности 1200000 рубаља. Све пчеларење у Русији обрнуто је само на сабирање меда; те се воска добива само 289 хиљ. пуда, т. ј. на 5, 6 фунти меда свега 1 фун. воска, и ако је восак много скупљи од меда. — На предлог Чофранова конгрес ће се побринути, да се поучавањем простих пчелара у рационалном пчеларењу и добива више воска.

Свршиће се.

Књижевност.

* * * Добили смо штампана: **Правила конгреса српских и хрватских пчелара.** Вуковар штампарија „Сремских Новина“ 1902. Правила су штампана ћирилицом и латиницом и шаљу се свима члановима конгреса.

П а б и р ц и

* * * **Нове српске земљорадничке задруге** основане су у Бешки, Чуругу, Избишту и трећа у Вел. Кикинди.

— Ове године 30. 31 августа, 1. и 2 септембра биће скупштина њемачких и австроугарских пчелара са изложбом у Темишвару. Првога септембра походиће пчелари пчелињак барона Амброзија, који има 400 кошница у Темеш-Бармати.

— У цијелој Њемачкој има 2605350 кошница.

— Трут нема оца него деду по матери и као отац никад не дочека жив да види своју дјецу.

* * * Чланови „Српске пчеларске задруге у Руми“ I реда (наставак) Прерадовић Дамјан парох, Поповић Б. свештеник, Путник Гавра учитељ, Познић Милош, Поповић Милош парох, Поподић Милан свештеник, Прица Арон столар, Поповић Душан учитељ, Павловић Митрофан игуман, Пешић Сава парох, Прерадовић Ђорђе учитељ, Пандуровић Мих. свештеник, Путник Боривој књиговођа, Радосављев Нића трговац, Савић Стојан парох, Стајић Глиша свештеник, Сладаковић Марина, Сич Фрања кр. државни мерник, Узелац Милош парох, Форда Манојло, Хондл Јосиф апотекар, Херцег Едвард градитељ, Чалашевић Никанор патр. економ, Др. Вл. Чобанић адвокат, Ђорђевић Мита конципијенат, Ђурђевић Ст. Ж. свештеник. Школе у: Облају, Бузети, М. Градацу, Вел. Градацу, Драготињи, Кузмину, Врдику, Павловцима, Бешки, Адашевцима, немачка и српска у Инђији, немачка и српска у Путинцима, Краљевцима, Мал. Радинцима, Буђа-

новцима, Сибачу, Добринцима, Петровцима, Брестачу, Суботишту, Вел. Радинцима, Стејановцима, Платичеву, Кленку, Грабовцима, Ви-тојевцима, Огару, Товарнику, Ст. Сланкамену, Бачинцима, Јамини, Бачуги, Влаховићу, Краљевчанима, Вашици, Илинцима, Батајници, Бечмену; Балабан Јован из Пераста (Далмација).

Одговори

„... Та“ Каже се, да се птица по перју познаје, али се познаје и по гласу. Ова птица кукавица, која је засела на суху грану, да с ње кречи и кука, јасно се разазнаје и по гласу и по перју а и месту на коме је добро видимо. Могли бисмо је добро стрељати „а жа“ нам је фишек оштетити“! Него чуј ме делијо „незнана“! Срамота је „истину заступати“ а крити се од истине. Заворно је према нама на виделу онако „јуначки“ се разметати под штитом „Та“ из тамне јазбине. Заворно је тако „јунаку“ рећи, да га хвале „људи од биљура“, кад се „скроман“ *ником* не казује!

Али као што рекох, људи непомућеног ума и вида знају и виде ко је тај „... Та“ па ти људи о њему суде и овако „признање“ казују: да је тај „... Та“ изгубио компас, да је уображена надри-књига а што је најгоре да тај „... Та“ није човек на свом месту. То казују махом сви образовани људи, који су слушали она преда-вања о којима води реч „... Та“ и који су читали његове „мудре“ чланке „Демократизовање образовања“.

Колико је тај „... Та“ на своме месту, види се из овога: он критикује оно, што није ни чуо ни читао, дакле није ни био на предавању, па га ипак критикује. Он н. нр. говори како је један предавач говорио о Кангу и т. д. а о томе тај предавач није *ни споменуо!* Говори како је гл. уредник „Срп. Пчелара“ аплаудирао а овај није *ни био* на предавању! Заиста часно!

Али што је најлепше, тај „... Та“ издаје се по свему да је у Карловцима, њему је „стало до добра народа“, критикује на страни рад карловачких људи, а ваљда из „скромности“ (!!) није хтео да тима људима рече усмено своје мишљење, како би он поступно ради „добра“ народњег!

Једину добит од свега кад би хтео, имао би „Српски Спир“, којег тај „... Та“ брани у „Застави“ у два маха од „мржње“ Дра Летића и моје (Помислите!)

Све је ово само карактеристика дотичнога писца, којег зову сада у Карловцима „Mandeville“! Одг. ур.

Претилата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уред-ништва шаље се уредништву „Српско Пчелара“ у Ср. Карловце“

*Претилату за Србију прима Пчеларско-воћарска задруга
у Беорату.*

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Штампа Српске Манастирске Штампарије. 1902. — 190.